

ANNA I. PEIRATS

EL XIIè COL·LOQUI DE L'ASSOCIACIÓ INTERNACIONAL
DE LLENGUA I LITERATURA CATALANES (AILLC), A PARÍS

L'Associació de Llengua i Literatura Catalana, que assumeix des de la seua gènesi fundacional el propòsit de reunir especialistes, joves investigadors i persones interessades d'arreu del món en la filologia catalana, s'ha caracteritzat pel seu impuls de difusió de temes científics que han tingut l'avinentsa d'arribar al debat i l'intercanvi intel·lectual entre els filòlegs. I aquest objectiu ha vist llum intensa en els Col·loquis que amb caràcter trianual s'han organitzat en llocs de distribució geogràfica diversa com Estrasburg (1968), Amsterdam (1970), Cambridge (1973), Basilea (1976), Andorra-Barcelona (1979), Roma (1982), Salou-Tarragona (1985), Tolosa de Llenguadoc (1988), Alacant-Elx (1991), Frankfurt am Main (1994) i Palma de Mallorca (1997).

Des de l'àmbit illenc i mediterrani del darrer aplec, l'Assemblea General de l'AILLC va aprovar per unanimitat la Universitat de París IV (la Sorbona) com a seu de celebració del XIIè Col·loqui. Els acords posteriors presos per la Junta de Govern reunida a Barcelona el 17 de setembre de 1998 serien decisius en l'estructuració del Col·loqui, que hauria d'emmarcar-se en una trilogia temàtica ben extensa: 1) Literatura catalana del segle xx, 2) Relacions francocatalanes i 3) La llengua catalana entre el segle xvi i el segle xix.

El comitè organitzador, constituït per Denise Boyer, Anne Charlon, Eliseu Trenc, sota la direcció de Marie-Claire Zimmermann, i amb la col·laboració d'un grup de voluntaris, joves i grans: Mathilde Bensoussan, Eric Beaumatin, Marina Mestre, François Niubó, Joan Dorandeu, Ana Escribano, Michel Martínez, Odile Courtois va reconduir l'inici i el transcurs del col·loqui cap a un resultat àmpliament satisfactori, que va iniciar-se amb una acurada i oberta acollida als congressistes el mateix dilluns 4 de setembre, a l'amfiteatre Liard (pati de la Sorbona) per entregar la documentació i resoldre altres qüestions relacionades amb l'organització del Col·loqui.

Les sessions es van iniciar el 5 de setembre i van cloure el 9 de setembre. L'acte inaugural va comptar amb l'al·locució del president de la Universitat de París IV i la posterior conferència plenària d'inauguració a càrrec de Marie-Claire Zimmermann, presidenta del comitè organitzador, sobre la varietat de la dicció en l'obra de Pere Gimferrer. Amb aquest acte protocol·lari s'inaugurà el XIIè Col·loqui, que va reunir un ampli ventall d'activitats, entre ponències, taules rodones i comunicacions, que sobrepassaren amb escreix la setantena i

ompliren les sales de la Universitat de la Sorbona durant el transcurs del Col·loqui.

Singles sessions plenàries obriren el Col·loqui, i permeteren conciliar el vessant de la literatura, amb Joaquim Molas i la recepció de Baudelaire en l'àmbit català, i el de la lingüística, amb la ponència presentada per Brauli Montoya, des de la perspectiva de la dialectologia centrada en l'oriolà, com a varietat siscentista en la llengua catalana. Aquesta dualitat filològica es va repetir amb les ponències simultànies de D. Boyer, sobre el subjecte poètic en la poesia catalana del franquisme, com a implicació en la realitat social del moment, i de Jordi Colomina, amb un estudi detallat sobre les expressions «com» i «com a» en la llengua catalana. A més d'una taula rodona en què es reuniren els escriptors Miquel Desclot, Carles Duarte, Pau-Joan Hernández, Margarida Sugranyes, que discutien el tema de la traducció català-francès i francès-català, s'havien d'afegir les ponències d'Eliseu Trenc, sobre l'itinerari Barcelona-París com a viatge simbòlic i iniciàtic dels artistes modernistes, i A. Badia Margarit, sobre la ideologia lingüística de Cristòfor Despuig, a partir de l'anàlisi de la llengua dels *Colloquis* que permet parlar d'una manera expressiva humanista. Va cloure el Col·loqui amb una triple sessió de ponències, dues simultànies: Arthur Terry, sobre els darrers contes de Salvador Espriu, i Rolf Kailuweit, que va incidir en les actituds lingüístiques de la primera meitat del segle XIX. Els moments previs a la clausura es van destinar a l'Assemblea General de l'AILLC, on es va fer una valoració general del Col·loqui, es van intercanviar idees i suggerències a tenir presents en posteriors sessions i es va renovar la junta de govern de l'Associació, d'ara endavant sota la presidència, aprovada per majoria, d'Albert G. Hauf. Va cloure el Col·loqui una conferència plenària pronunciada per Modest Prats, que es va centrar en les traduccions de Racine rosselloneses.

A més de les ponències i taules rodones, l'elevada participació dels congressistes va permetre el ritme gairebé maratonian de simultaneïtat de tres sales de lectura, organitzades d'acord amb la triple temàtica de l'organització, on es va desenvolupar la totalitat de les comunicacions presentades.

En el vessant de la literatura catalana del segle XX, primer tema del Col·loqui, els mètodes d'anàlisi i perspectives d'estudi van abraçar àmbits d'abast diversos: des de les notes autobiogràfiques de Maragall, en tant que material sentimental i humà que conforma el mite del poeta, a la visió de l'exotisme narratiu en *la ruta blava* de Josep M. de Sagarra, com a exponent de la literatura de viatges, caracteritzada pel recurs al «jo» autobiogràfic. El mateix «jo» que dona sentit a les memòries de Gaziell, com a objectiu marcat per canviar o accionar la realitat.

Es podrien bestreure conclusions diverses de les comunicacions d'aquest grup temàtic: la crítica teatral d'Antoni Rovira Virgili, centrada en el diari «El Poble català» entre els anys 1906 i 1910, amb unes preferències clares pel teatre modernista i el teatre d'idees, constitueix una part, encara que reduïda temporalment, consistent en el marc global de l'obra; les filies o dèries són força destacades

en els articles periodístics de Josep Pla, que ben sovint exalta els fets culturals europeus i catalans i rebutja l'endarreriment cultural d'Espanya; i que admira Rubén Darío i Ortega y Gasset, però critica cruelment Campoamor; i que rebutja el Modernisme, però enalteix Maragall.

Hom va tenir ocasió d'estudiar les cançons *Per la maynada* d'Apelles Mestres, guanyador del «Premi d'un aimador de les lletres catalanes»; evolucionar poèticament des de la concentració dels *tanka* de Màrius Torres al terreny de la poesia social de Joan Vinyoli o als models emblemàtics del realisme social en Pere Quart i Salvador Espriu, a la poesia compromesa amb la cultura catalana.

I amb el compromís, sobresurt la figura d'un Estellés vist des del *Mural del País Valencià*, representat en aquest Col·loqui pels versos dedicats a Morella. L'assimilació dels clàssics en la poesia estellesiana s'estudia a partir d'un exemple d'intertextualitat entre el *Donzell amarg* que connecta amb el valencià Jaume Roig, quant a estat anímic i emocional, realitat social i to popular.

Des del vessant de la Literatura Comparada i l'Estètica de la Recepció, la figura d'Unamuno té un paper fonamental en els escriptors catalans del primer terç del segle xx. En el camp narratològic, d'altra banda, l'anàlisi dels referents simbòlics a l'obra de Jaume Vidal i Alcover, sobretot des del referent del fill pròdig, com a rebel que decideix de manera equivocada i anticànònica, suposa una autoafirmació de la persona i l'escriptor.

La presentació del motiu del cor, unit al record, centre i origen de la vida, és un pretext poètic i *leitmotiv* de l'obra poètica de Maria Àngels Anglada. Una altra de les comunicacions ens fa veure com l'obra d'aquesta autora es pot estudiar temàticament a partir de Catalunya, el món hellènic o els genocidis del poble jueu a l'Alemanya nazi.

Llegir Villalonga suposa entendre també Nietzsche, sobretot a partir dels temes com el vitalisme, el superhome, la voluntat de poder, però també cal entendre la generació del desig i la seua funcionalitat.

En el camp de les relacions francocatalanes, segon tema del Col·loqui, es va mostrar com la biografia d'Eiximenis es pot relacionar amb la reialesa francesa de Lluís IX, alhora que la literatura comparada va ser la clau d'estudi dels punts de connexió entre les proses mitològiques de Corella i les *Metamorfosis* i les *Heroïdes ovidianes*. L'estudi comparatiu va permetre tractar la figura de Jaume Roig a partir de les analogies i relacions temàtiques de l'*Spill* amb el *Llibre de les Lamentacions de Matheolus*, traducció francesa del segle xiv, feta per Jean de Lefèvre, a partir d'un original llatí, per tal de veure com l'autor valencià aprofita tant a nivell estructural com de contingut la versió francesa.

Però l'amplitud de les relacions francocatalanes no abraça només l'Edat Mitjana. I en aquest sentit, es pot estudiar una de les pastorals rosselloneses conservades, *Sant Joan dins lo desert*, de la fi del segle xviii. I s'arriba al segle xix, amb la influència que Catalunya va rebre de la novel·la francesa com a hipotext de *La febre d'or* de Narcís Oller. Quant al segle xx, recordem la influència exer-

cida per la «Nouvelle Revue Française» sobre els crítics catalans a través de l'exemple de la recepció de George Meredith, precursor de molta novel·la moderna; l'assimilació de les idees de Luce Irigay en *Et l'une ne bouge pas sans l'autre* en la poesia de Maria-Mercè Marçal pel que fa, sobretot, al tema de la maternitat, i la consideració que la vida parisenca exerceix en la persona i en la literatura de Josep Pla, viatjant encuriós, per a qui és decisiu el contacte amb el París de 1920 quant a formació i caràcter; o els paral·lelismes del tema de l'absurd en Espriu, com a clara participació dels estímuls d'una mateixa època de crítics existencialistes, revolta i fracàs, als quals Espriu conformarà, si més no, una lectura esperançada.

Pel que fa a l'estudi de la llengua del segle XVI al segle XIX, tercer àmbit temàtic del Col·loqui, les comunicacions presentades van centrar-se en aspectes més aviat generals de caire dialectològic, com és la presentació de treballs que incideixen en l'interès pels dialectes o les activitats filològiques menys conegudes de Milà i Fontanals, i d'altres més centrats en la lingüística textual, com és l'estudi de la llengua dels documents notariais del segle XVI, dels llibres de crims, dels llibres de família com a documents històrics d'una època i un model de llengua, o dels capítols matrimonials, testaments i inventaris de roba dels protocols notariais com a exponents dialectològics; en altres ocasions la mateixa llengua és el testimoni que permet treure noves conclusions autorials a les *Regles d'esquivar vocables*; i també aspectes més específics, de tipus semàntic, sobretot, com és el cas dels dobles *pondre/posar* en l'evolució històrica del català; les expressions preposicionals en castellà, català i francès per indicar el termini de temps per a l'execució.

En el vessant lexicogràfic, van ser objecte d'estudi les expressions fraseològiques en els diccionaris catalans del segle XVI, XVII i XVIII, a partir d'obres com el *Thesaurus Puerilis* d'Onofre Pou, o el *Diccionario valenciano-castellano* de Carles Ros. Les dades fràsiques de catalanismes en els diccionaris castellans dels segles XVII-XVIII, o l'estudi més específic del lèxic de la marineria a través del *Diccionario* d'Antoni Sáñez Reguart.

Determinades veus relacionades en el camp de la lingüística van ser J. B. Alart i la seua aportació a l'estudi de la toponímia de la Catalunya Nord; la influència lingüística de Josep Orga i Pinyana, pertanyent al període inicial de la Renaixença valenciana; i la gramàtica d'Amengual, pel seu interès lingüístic i reflex dialectal del mallorquí de l'època.

Dues activitats extrafilològiques van tenir lloc en el marc del Col·loqui i van possibilitar la distensió del ritme frenètic de les sessions: en primer lloc, el concert de música que es va celebrar a l'Amfiteatre Richelieu de la Universitat, a càrrec de Caroline Howald, Noëlle Spieth i Ariane Maurette, tres dones que van saber despertar la sensibilitat dels assistents amb l'oneig dels arpegis, des dels *adagis* als *allegros* moderats i els *larghetos* de les obres de Bach, Händel i Quantz; i en segon terme, la visita guiada que el Comitè organitzador havia projectat per a la meitat de la setmana, per tal que els catalanòfils pogueren visitar i contemplar les

excellències de París, i allhora intercanviaren impressions, des de la convivència i el necessari esbargiment dels assistents.

El Colloqui va arribar a la seua clausura extraoficial en un ambient de total distensió i cordialitat en el sopar de germanor que es va celebrar en el restaurant Toutpary, en què a la celebració de la clausura del Colloqui s'unien, de manera casual, els focs d'artificis que es reflectien en les aigües del Sena.

L'AILLC es tornarà a reunir, amb el precedent d'aquesta darrera experiència, en el 2003, a la Universitat de Girona.

ANNA I. PEIRATS
Universitat de València